

Наполеонівські маршали і їхні шлюбні зв'язки з нащадками князів Острозьких

Ведучий рубрики **Микола МАНЬКО**, директор Державного історико-культурного заповідника м. Острога

Чверть тисячоліття тому – 15 серпня 1769 року – на екзотичному середземноморському острові Корсика народився Наполеон Бонапарт (**нижче зображення**) – Імператор французів, великий полководець і один з історичних діячів Нового часу, чия діяльність діягла в основу сучасної європейської політики.

Військовий геній Наполеона, крім інших факторів, опирався на цілу плеяду його полководців. За довгий час наполеонівських воєн і походів звання маршала Імперії отримали 26 воєначальників. Один із них був нащадком князів Острозьких і Заславських. Ідеться про князя Юзефа Понятовського (**верхнє зображення**) – племінника останнього польського короля. Ю. Понятовський прославився ще під час польсько-російської війни 1792 р. У ті червеві дні він став першим кавалером польського ордена «Virtuti Militari» («Військова доблесть»), вручення якого відбулося в нашому Острозі. 1807 року Наполеон створив на частині польських земель васальну від Французької імперії державу – Варшавське герцогство. Військовим міністром цього герцогства й головнокомандувачем його армії став князь Юзеф Понятовський – через князів Чарторийських і Заславських нащадок Федора Острозького у 13-му коліні. 1813 року Наполеон надав князю Юзефу – першому і єдиному з іноземців – військове звання маршала Імперії, а через три дні (19 жовтня 1813 р.) той був поранений і погинув у річці, коли прикривав від-

ступ імператорської армії під Лейпцигом.

До речі, монархом герцогства Варшавського – протекторату наполеонівської Франції – був Перший король Саксонії Фридріх Август I, внук передостаннього польського короля Августа III, чий портрет експонуємо в Острозькому замку. Він був одружений із Амалією – принцесою Пфальц-Цвейбрюкенською, сестрою першого короля Баварії Максиміліана I. Баварський король і його сестра (королева Саксонії і герцогиня Варшавська) були нащадками князя Василя-Костянтина Острозького у 9-му коліні через шлюб його дочки Катерини з князем Хриstoffором Радзивілом на прізвисько Перун.

Дочка баварського короля Максиміліана I принцеса Августа вийшла заміж за французького полководця, який, щоправда, маршалом Імперії не став, зате був всиновлений самим Наполеоном і мав титули його Імператорської Високості, принца Франції, віце-короля Італії, принца Венеції, Великого герцога Франкфуртського. Це Євгеній Богарне – син першої дружини Наполеона імператриці Жозефіни від її першого шлюбу й успішній генерал армії свого вітчима. А від шлюбу цього пасинка Наполеона з баварською принцесою Августою бере початок європейська династія герцогів Лейхтенберзьких, які через баварських маршків теж були нащадками князів Острозьких.

Один із наполеонівських маршків – Жан Батіст Бернадот був обраний спадкоємцем королівського трону Швеції і повернув зброю проти свого імператора, а 1818 р. зійшов на престол цієї скандинавської країни під іменем Карла XIV. Його старший син – майбутній шведський король Оскар I – одружився з однією з принцес Лейхтенберзьких. З того часу і до сьогодні шведський престол належить королям із династії Бернадотів, що водночас є нащадками князів Острозьких.

Ще один маршал Наполеона (його військовий міністр і начальник штабу) Бертє теж

був одружений із баварською принцесою – племінницею короля Максиміліана I. З волі імператора французів подружжя якийсь час займало престол можновладних («владетельних») князів Невшталля (нині це один із кантонів Швейцарії). За подружжям і його спадкоємцями зберігся титул герцогів де Ваграм (Ваграм – місце однієї з найбільших битв імператора і його начальника штабу над австрійцями). Отож, французька герцогська династія Бертє де Ваграм, започаткована з волі Наполеона, теж через володарів Баварії походила від князів Острозьких.

Шлюбні зв'язки у 19 ст. єднали нащадків низки наполеонівських маршків. Наприклад, онука маршала Бертє вийшла заміж за онука маршала Мюрата (короля Неаполя з волі Наполеона, зі сестрою якого цей маршал був одружений). А син від цього шлюбу нащадків маршків Бертє і Мюрата одружився з праправнукою наполеонівського маршала Нея. Коли 21 серпня 1916 р. французький офіцер принц Луї Наполеон Мюрат загинув на фронті, газети світу повідомляли про героїчну смерть воїна, у жилах якого текла кров трьох маршків Наполеона (Бертє, Мюрата і Нея), а також кров сестри самого імператора. У травні 1918 р. на фронті у лавах французької армії загинув його родич – останній носій герцогського титулу Бертє де Ваграм. Тепер ми знаємо, що ці хоробрі офіцери Першої світової війни – нащадки наполеонівських маршків – також були нащадками і князів Острозьких. ■

